

ПРАВА ДЕТЕТА ПРИЛИКОМ ЗАКАЗИВАЊА ПРЕГЛЕДА ПУТЕМ ИНТЕГРИСАНОГ ЗДРАВСТВЕНОГ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА

Интегрисани здравствени информациони систем (ИЗИС) је централни електронски систем података у области здравства, који је уведен са циљем унапређења квалитета пружања здравствене заштите путем електронског повезивања (умрежавања) пружаоца здравствених услуга, чиме се омогућава лакши приступ пацијената здравственим услугама, без непотребног чекања на шалтерима здравствених установа.

Овај систем треба да поједностави поступак заказивања тако што, кад педијатар процени да је детету потребан преглед другог специјалисте или додатна дијагностика, он сâм врши заказивање тог прегледа у одговарајућој установи. На тај начин се једним одласком код педијатра, детету заказују сви потребни даљи прегледи и родитељ има једино обавезу да доведе дете у заказани термин.

Међутим, почетак примене ИЗИС-а донео је низ изазова у практичној примени и дилема у погледу тога која права дете има у коришћењу овог система. Почетни проблеми јавили су се због немогућности истовременог умрежавања свих здравствених установа у Републици Србији, које су се умрежавале сукцесивно, као и због „уходавања“ пружаоца здравствених услуга са новим системом заказивања.

Најчешћа питања која су се до сада јављала у вези примене ИЗИС-а су следећа:

- ❖ Шта треба радити када педијатар није у могућности да закаже преглед путем ИЗИС-а?
- ❖ Шта треба радити када је изабраном педијатру као први термин у систему ИЗИС-а понуђен, ради заказивања првог специјалистичко-консултативног или дијагностичког прегледа, термин који је дужи од 30 дана?
- ❖ Шта треба радити када здравствена установа одбија да изда потврду о немогућности заказивања првог прегледа у року од 30 дана?

Прописи у области заказивања

Права која дете као пацијент има у поступку заказивања регулисана су:

- Законом о правима пацијената („Сл. гласник РС“, број 45/13), у којем је као једно од права пацијената утврђено **право на поштовање пацијентовог времена**.

Чланом 29. овог закона прописано је да **у случају да не постоје услови да се медицинска мера пружи одмах, пацијент има право на заказивање прегледа, дијагностичких процедура, као и других медицинских мера и поступака у најкраћем могућем року**.

Уколико је одређену дијагностичку процедуру предложио конзилијум лекара ради давања мишљења о даљем лечењу, здравствена установа је дужна да ту процедуру изврши одмах, односно најкасније у року који је одредио конзилијум.

У случају да се здравствена услуга не може пружити у заказаном термину (ово се односи на објективне околности као што су квар апарата или оправдано одсуство лекара на пример), здравствена установа је дужна да поштује пацијентово време и да га благовремено обавести о промени термина.

Са друге стране, чланом 37. овог закона је утврђена и **дужност пацијента да благовремено информише здравствену установу уколико жели да откаже термин заказаног прегледа, како би се тај термин искористио за пријем другог пацијента**. Пацијент је

дужан и да о промени адресе и телефонског броја благовремено обавести здравствену установу, како би здравствена установа могла да испуни своју дужност обавештења о ев. промени термина.

Ове одредбе се примењују и на дете као пацијента, као и кад је у питању одрасли пацијент, с тим да се дужности пацијента сходно односе на законског заступника детета (родитеља/усвојитеља/старатеља).

Сам **поступак заказивања** прегледа регулисан је прописима из области здравственог осигурања и то:

- Чланом 66. Правилника о начину и поступку остваривања права из обавезног здравственог осигурања („Сл. гласник РС“, бр. 10/10, 18/10 - исправка, 46/10, 52/10 - исправка, 80/10, 60/11 - УС, 1/13), утврђено је да је **здравствена установа** са којом је матична филијала закључила уговор, **дужна да закаже специјалистичко-консултативни и дијагностички преглед** за који није прописано утврђивање листе чекања, **најкасније у року од 30 дана** од дана јављања осигураног лица здравственој установи са лекарским упутом, **уколико преглед није хитан и ако се код здравствене установе не може обавити одмах** по јављању осигураног лица на преглед;

- Чланом 68. наведеног правилника је утврђено да је, **у случају да осигурано лице не може да буде примљено на преглед у року од 30 дана** од дана јављања здравственој установи са лекарским упутом, уколико преглед није хитан и ако се не може обавити одмах по јављању на преглед, **здравствена установа дужна да на лекарском упуту упише и печатом овери датум заказаног прегледа или да му изда писану потврду**. Потврда садржи писмену информацију здравствене установе о разлозима због којих осигурано лице није примљено на преглед, односно медицинску рехабилитацију и потписује је директор здравствене установе, односно лице које он овласти. О издатим потврдама, здравствена установа је дужна да води евиденцију.

- У складу са чланом 69. овог правилника, дете коме је на лекарском упуту уписан датум заказаног прегледа, односно издата потврда, **може да обави потребан преглед** или медицинску рехабилитацију **у приватној пракси** или у допунском раду код здравствене установе са којом је закључен уговор.

Трошкове ових прегледа **сноси родитељ** (законски заступник детета), **али** после обављеног прегледа **има право** да поднесе Републичком фонду за здравствено осигурање **захтев за рефундацију ових трошкова**.

Уз захтев, као **обавезна документација** подноси се:

- ❖ упут за преглед код здравствене установе, са евидентираним датумом заказивања прегледа или упут са потврдом о разлозима за немогућност пријема на преглед
- ❖ рачун о прегледу који је плаћен
- ❖ медицинска документација о обављеном прегледу (специјалистички налаз и др.)
- ❖ фотокопија здравствене књижице.

Из наведених одредби проистиче да се **заказивање врши под условом да здравствена услуга не може да се пружи одмах** по јављању детета на преглед, као и да није у питању хитан случај. У случају потребе за пружањем **хитне медицинске помоћи**, она се **пружа одмах, без одлагања**.

У случају да здравствено стање детета омогућава одлагање прегледа (заказивање), разликују се 2 случаја:

- ❖ **први преглед**, који се мора обавити у року од **30 дана** од дана јављања детета на преглед и
- ❖ **контролни преглед**, који се заказује према мишљењу педијатра када је потребно преконтролисати здравствено стање детета. Контролни преглед, дакле, **може се заказати и у термину дужем од 30 дана** (нпр. за 3 месеца).

Важно је разликовати појмове заказивања прегледа и листа чекања, који се често погрешно изједначавају.

Листе чекања се формирају за одређене, прописима утврђене прегледе као што су преглед скенером, магнетном резонанцом, као и за одређене **процедуре** као што су инструментална сегментална корекција деформације кичменог стуба код деце, операција катаракте, уградња интраокуларног сочива итд.

Листе чекања, поступак стављања на листе чекања, као и најдуже **време чекања** за те здравствене услуге, **прописани су Правилником о листама чекања** („Сл. гласник РС“, бр. 75/13, 110/13).

Поступак заказивања и **правило заказивања првог прегледа у року од 30 дана не важи за листе чекања**, у којима су дужине чекања утврђене у складу са врстом здравствене услуге за коју се формира листа чекања и здравственим стањем детета. **Надзор над листама чекања врше надзорници Републичког фонда за здравствено осигурање**, па се у случају потребе за контролом листа чекања, њима треба и обратити.

Са друге стране, најчешћи проблем у погледу немогућности заказивања прегледа је **одбијање здравствене установе да изда одговарајућу потврду**. У том случају, **родитељ се може обратити заштитнику права осигураних лица**, који пружа помоћ осигураном лицу да оствари своја права из обавезног здравственог осигурања.

Правила заказивања путем ИЗИС-а

Из свега напред наведеног се може видети да је заказивање право пацијента, утврђено Законом о правима пацијената, које представља део права на поштовање пацијентовог времена. Ово право, међутим, не искључује могућност да се пацијенту пружи здравствена заштита одмах, у складу са његовим здравственим стањем.

ИЗИС је начин заказивања којим треба да се олакша пут заказивања специјалистичко-консултативних прегледа, у корист пацијента, и ни у којем случају не сме бити кочница остваривању здравствене заштите.

С тим у вези, Министарство здравља је на web адреси:

https://www.mojdoktor.gov.rs/assets/app/z4ef1ed79/files/MojDoktor_Opis_Procesa.pdf објавило **упутство са Описом процеса за заказивање**, упућивање, креирање и реализацију рецепта, у којем се наводе 5 типова упута:

1. Упут са термином
2. Упут без термина (упут изван термина)
3. Приоритетни упут
4. Хитни упут
5. Контрола (са термином).

1. Упут са термином

При креирању упута са термином педијатар обавезно бира установу у коју упућује дете. Дете се упућује код тачно изабраног ресурса (лекар/апарат) у установи. Након избора свих податка, приказује се први слободни термин. Уколико пацијенту не одговара први слободни термин, педијатар у договору са дететом и родитељем бира термин у форми за избор слободних термина. Уколико за то има потребе, педијатар може креирати и више упута приликом једног прегледа.

Упут са термином пацијенту **обезбеђује тачан датум и сат прегледа** код тачно утврђеног специјалисте /апарата.

2. Упут без термина

У систему постоји могућност креирања упута без термина, при чему се обавезно бира установа и специјалност у коју се дете упућује. За коришћење ове могућности, педијатар треба да има оправдани разлог.

Упут без термина **траје 30 дана. У том року дете има право да добије медицински третман од стране лекара специјалисте у установи у коју је упућен**, при чему је за прегледе пацијената без термина предвиђен посебан период у току дана, како се не би нарушио ред прегледа пацијената са термином.

3. Приоритетни упут

Уколико здравствено стање детета захтева хитни преглед од стране специјалисте или дијагностички преглед, педијатар може креирати приоритетни упут. Приоритетни упут се креира избором установе и специјалности и може у систему бити реализован **у току наредна 24 сата**.

Педијатар који креира приоритетни упут је одговоран за унете податке (дијагноза, налаз и сл.) који потврђују да је здравствено стање пацијента заиста хитно.

4. Хитни упут

Уколико дете због специфичног здравственог стања које захтева хитну медицинску помоћ дође на преглед у ургентни центар или амбуланту код лекара специјалисте без упута, лекар специјалиста креира хитни упут. Упут се креира уносом ЈМБГ или ЛБО пацијента коме се пружа здравствена услуга.

5. Контрола (са термином)

Лекар код прегледа пацијента са хроничним обољењем, у систему креира упут са термином за поновни преглед. Лекар може заказати поновни преглед само у сопственом календару активности и при томе не мора да има већ креирано време за пријем пацијента. Заказивањем контроле са термином лекара специјалисте, дете лакше долази до неопходне медицинске помоћи, односно не мора ићи код изабраног педијатра како би заказао поновни преглед (контролни преглед), већ лекар специјалиста то сам ради за свог пацијента.

На веб-страници: <https://www.mojdoktor.gov.rs/FAQ> Министарство здравља је објавило **одговоре на често постављана питања**, међу којима су и следећа:

- **Који пацијент сме да се упути са опцијом Упут без термина?**

Упут без термина се креира у посебним случајевима, када услови не дозвољавају заказивање прегледа у тачно одређеном термину или **уколико стање пацијента није хитно, али не може чекати на први слободни термин**. При креирању упута без термина пацијент се упућује само према здравственој установи и специјалности, а доктор који је слободан у том тренутку може примити пацијента на преглед

- Како да креирам упут **ако нема термина** за одређену специјалност?

Уколико за одређену специјалност нема термина, лекар који креира упут има могућност да упути пацијента са: **Упут без термина. Пацијент са оваквим упутом је обавезан да се појави у року од 30 дана** у установи у коју је упућен. **Установа** у коју је упућен пацијент са упутом без термина, **дужна је да изврши специјалистичко-консултативни преглед у року од 30 дана.**

Одговоре на ев. друга питања у области функционисања ИЗИС-а могу се погледати на веб страници Министарства здравља: <https://www.mojdoktor.gov.rs/>.

др Ивана Родић
специјалиста медицинског права